

Thế giới nghệ thuật

Trang sức thời tiền sử

Trong tiến trình phát triển của lịch sử loài người, bên cạnh nhu cầu về ăn, mặc, ở thì nhu cầu làm đẹp, sáng tạo trang sức và vật dụng trong cuộc sống là một sự tất yếu.

Từ những buổi ban đầu trong đời sống thị tộc, bộ lạc, người nguyên thủy đã biết tạo ra những vật dụng ử ám cho mình bằng vỏ cây hoặc lông thú. Sự bắt đầu đó tuy không bắt nguồn từ ý thức về cái đẹp mà chính do sự biến đổi của thời tiết song nó cũng là dấu hiệu đầu tiên về phục trang của loài người từ thủa sơ khai.

Chuyển từ việc sống trong hang động, nhà ở làm bằng cây là một bước ngoặt quan trọng trong đời sống nguyên thủy. Cũng chính từ đây, ý thức về bày đàn đã mang tính rõ rệt hơn. Cùng với sự biến đổi của thời kỳ băng hà cuối cùng gây nên những nhận thức mới về nhu cầu ăn, mặc ở, con người đã bắt đầu sáng tạo ra những hình trang trí trên vật dụng kiếm sống như dao găm, rìu đá, đặc biệt là việc sáng tạo ra vòng tay để đeo bằng đá, bằng đồng.

Tìm hiểu đồ trang sức thời tiền sử là một việc làm có ý nghĩa quan trọng trong việc tìm ra những bằng chứng xác thực về quan niệm thẩm mỹ và óc tư duy sáng tạo của ông cha ta. Đó là những dấu hiệu đánh dấu bước đi đầu tiên trong lịch sử trang sức và sự văn minh của loài người. Các nhà nghiên cứu lĩnh vực trang sức thời tiền sử đi sâu vào 2 lĩnh vực chính. Thứ nhất là phát hiện được tiến trình phát triển của đồ trang sức, thông qua đó tìm hiểu được sự thăng hoa về nhận thức cái đẹp và khả năng tạo ra cái đẹp của con người. Thứ hai, những bằng chứng về đồ trang sức thời tiền sử còn nói lên mối quan hệ giữa năng lực, óc thẩm mỹ của con người và thời gian sáng tạo ra những đồ vật ấy. Chính 2 yếu tố trên đã nói lên sự phát triển của xã hội thị tộc nguyên thủy và óc tư duy về cái đẹp của cha ông ta thời đó.

Những dấu hiệu xác thực về đồ trang sức thời tiền sử đầu tiên được tìm thấy trong ngôi mộ của 2 em bé được khai quật ở Liên Xô cũ. Trong 2 bộ xương song táng này, người ta tìm thấy rất nhiều những vòng chuỗi nhỏ làm từ những vỏ nhuyễn thể được mài và đục lỗ. Trên phía đầu 2 em bé có những chiếc kim được làm bằng xương. Đây không phải là chiếc kim bình thường, mà ở phần đế được đục lỗ hình vuông, hình tròn. Sau khi nghiên cứu, các nhà khảo cổ học cho rằng, đây là bằng chứng về việc sử dụng đồ trang sức của loài người trong thời kỳ hậu đá cũ cách đây khoảng 25.000 đến 30.000 năm cách ngày nay.

Những vật liệu để sáng tạo ra đồ trang sức trong thời tiền sử rất thô sơ. Ban đầu người ta sử dụng ngà voi, sừng động vật, sau đó là dùng những xương cứng của những con thú đã được săn bắt và những hòn đá đẹp nhặt được ở ven biển. Bên cạnh đó, trong quá trình lao động, con người tìm được các vật liệu quý hoặc các vỏ nhuyễn thể để tạo ra các đồ trang sức mang tính thần bí. Có thể nói, vỏ nhuyễn thể tìm được rất nhiều ở thời kỳ này do thiên nhiên tạo ra qua những đợt bồi đắp của gió và nước.

Con người bắt đầu chú trọng đến việc trang sức ở tai, mũi, răng vào thời kỳ đá mới. Các nhà nghiên cứu đã tìm được những hiện vật của thời kỳ này là những ống chuỗi dùng để căng tai của con người. Bức tượng thời kỳ Văn hoá Đông Sơn tìm được ở vùng Thanh Hoá là một ví dụ điển hình, tai của bức tượng được căng ra rất lớn, để lọt vào đó một cái ống bằng kim loại. Đây là một kiểu trang sức rất độc đáo của thời kỳ đá mới.

Hiện nay, bằng chứng xăm người đầu tiên trong lịch sử loài người được tìm thấy trong ngôi mộ của người Uýt Xy được vùi trong băng ở vùng giáp ranh giữa nước áo và ý. Vết khắc chàm trên người được tìm thấy ở đây là những vạch thẳng đơn giản, nhưng màu chàm ở lưng lại hiện lên rất rõ, thể hiện xác thực việc xăm người được bắt đầu ở giai đoạn này.

O' hầu hết các di tích khảo cổ, các nhà nghiên cứu đều tìm được nhiều trang sức làm bằng đá và dùng để đeo tay. O' vùng Đồng bằng Bắc Bộ, quá trình bồi đắp của sông Hồng tạo ra những mảng phù sa rất lớn nên các cây thực vật đã mọc tự nhiên tạo thành làng xóm đầu tiên, và cũng chính sự phì nhiêu của đất, sự đầy đủ của nước, đã hình thành nên những khu vực quần cư, mà con người không mất nhiều công sức đã tìm ra lương thực duy trì cuộc sống của mình. Những bằng chứng này được tìm thấy rất nhiều ở thời kỳ hưng thịnh của văn hoá Đông Sơn.

Sự thăng hoa về tinh thần dựa trên một nền sản xuất kỹ thuật hết sức phát triển trong thời kỳ văn hoá Đông Sơn đó là số liệu rất lớn về những vật phẩm đồ trang sức bằng đồng và đá. Trong đó, bên cạnh trống đồng Đông Sơn là hàng ngàn chuỗi vòng đeo tay, đeo cổ bằng đá, bằng đồng có giá trị lớn về vật chất và thẩm mỹ. Bằng chứng đầu tiên về vải đã được tìm thấy khi các nhà khảo cổ học khai quật ngôi mộ cổ Châu Can. Những tấm vải được tìm thấy mang dáng vẻ của việc con người chủ động rút sợi, tạo ra những đăng ten trang trí cho tấm vải. Hoặc là có những tấm vải có nhiều màu sắc, dẫu rất đơn giản song khi nhìn vào đó chúng ta có cảm nhận rằng nó đã được con người sáng tạo.

Những dấu hiệu về trang sức của loài người từ thủa sơ khai đã đưa chúng ta trở về với quá khứ tìm lại được dấu

ấn của tổ tiên ta. Những hiện vật này là lời nói chân thực nhất về tư duy sáng tạo nghệ thuật, óc thẩm mỹ và khả năng cảm nhận cái đẹp của loài người. Chính những hiện vật ấy đã tạo nền tảng cho ý thức làm đẹp của con người trong hiện tại.

Ngày nay, cùng với sự phát triển của đời sống, nhu cầu làm đẹp của con người ngày càng cao và tinh tế, mang xu hướng hiện đại về thẩm mỹ và tư duy.

Nhưng lưu lại đâu đó trên đồ trang sức hiện đại, chúng ta vẫn tìm thấy nét cổ xưa truyền thống, mang dáng dấp cội nguồn. Phải chăng, những nét hoa văn tinh xảo hôm nay, được bắt nguồn từ những tư duy sáng tạo xưa kia của cha ông trên những nguyên liệu hiện đại.

Vẻ đẹp của đồ trang sức ở thời đại nào cũng đều đánh dấu óc sáng tạo thẩm mỹ của con người. Bản chất của đồ trang sức là phục vụ con người, làm đẹp cho con người và là sự kết tinh của một dân tộc.

O.H

(Theo ĐTHVN)